

بيان أحكام الربا في الإسلام

So Bandingan Ko Payagan O Kapriba A Go So Kokoman Iyan

al Khutbah 73

Ki: Alim, Hassanor bin Maka Alapa
al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا، وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:

فَيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:
وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا.

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastaīnuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahbihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Wa ahallallāhul bay'a wa harramar ribā.

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa' iyan a phakatoro' on.

- Giyanka'i a bandingan na pd ko manga ala' i btad a bandingan a piakalklk a skaniyan so bandingan ko kapriba (ribā) a so miaompong so langowan a kitaban (Shariah) ko kiaharama on, a go inipamagita' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so siksa' a masakit ko taw a kowaan iyan a galbk iyan.

Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ﴿٢٧٥﴾

Siran oto a pkhn iran so ribā na di siran phakatindg (khaoyag ko kobor) inonta sa datar o kapphakatindg o taw a ipphamadas o Shaytan phoon ko kasosooki ron (Surah al Baqarah 2:275). Pianothol o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a so siran oto a giimakindolona' ko kapriba na di siran khaoyag ko manga kobor iran ko kapagoyaga kiran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) inonta a datar o kapphakatindg o sosookan a Shaytan sabap ko kiapakala' o tiyan iran ko kiakan iran sa ribā sii ko doniya.

Sa datar oto a piamagitaan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so taw a komasoy ko kapriba ko oriyan o kiatokawi niyan ko kahaharam iyan sa skaniyan na pd ko manga taw ko Naraka a tatap siran on, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

وَمَنْ عَادَ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧٥﴾

Na sa taw a komasoy (ko kapriba) na siran oto so khimanga rk ko Naraka a siran na ron siran dn khatatap (Surah al Baqarah 2:275).

Datar oto a pianothol o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a mataan a plaklakn iyan so kabarakat ko riba, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا ... ﴿٢٧٦﴾

Go plaklakn o Allāh so (kabarakat) ko kapriba (Surah al Baqarah 2:276).

Aya maana niyan na plaklakn iyan so kabarakat o tamok a kiasaogan sa riba, sa apiya pn i kapakadakl o tamok o taw a paririba na giyoto na malalaklak i kabarakat, sa da' a mapiya a madadalm on, aya mataan na skaniyan na siksa' ko khi rk on, a dokaw niyan ko doniya, na siksa' iyan ko akhirah sa di niyan kapnggonaan.

Sabnar a iniropa o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so taw a paririba sa skaniyan na taw a kafir a baradosa, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ قُلِّ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ ﴿٢٧٦﴾

Plaklakn o Allah (so barakah) sii ko riba sa pagoyagn iyan so (barakah) ko manga zakat a manga sadakah, go so Allah na di niyan khabayaan a langowan a barakafir (ko limo' o Allāh) a baradosa (Surah al Baqarah 2:276).

Sa pianothol o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a mataan a di niyan khababayaan so taw a paririba, na so kiaharam on o kabaya' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na khipatoray niyan a mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na khararangitan iyan a mbthowan iyan sa barakafir, aya maana niyan na somosobra ko kapzankaa ko limo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), a giyoto so kakhafir a di niyan

khiliyo so taw ko Islam a so kasopaka ko limo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sabap ko di niyan kikhapdiin ko karrgnan, a go di niyan thabangan so kammrmran, a go di niyan ploagan so karrgnan a di phakabayad.

Odi' na aya antap sankoto a ayat na, skaniyan oto a pariba na mimbaloy a kafir a miakaliyo ko Islam amay ka piakay niyan so kahaharama ko kapriba, sa iniropa skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sank'a'i a ayat a skaniyan na barakafir (mapasang i kakhafir) a somasald ko kaphakabinasa a barandiya' a go paparangayan.

Sabnar a piakalangkap o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so kanggarobata niyan on a go so Nabī niyan sii ko taw a pariba ka mataan a ridoay ran skaniyan amay ka di niyan ibagak so kapriba, go iniropa niyan skaniyan a pariba sa skaniyan na salimbot a palalalim, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ^ﷺ وَإِن تُبْتِمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُم لَّا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

*Hay so miamaratiaya kalkn iyo so Allāh go bagakn iyo so mialamba' ko kapriba amay ka miaadn kano a miamaratiaya * na amay ka da niyo manggolawla na nayaw kano sa garobat a siksa' a phoon ko Allāh a go so Sogo' iyan, na amay ka mndod kano (sa thawbat kano) na rk iyo so watang o tamok iyo sa di kano makalalim a go di kano malalim (Surah al Baqarah 278-279).*

Go sii ko kilid anka'i a manga rasng a Qur'ān ko kapakindolona' ko kapriba na miakaoama so manga rasng sii ko Sunnah o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), sa iniitong skaniyan o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pd ko manga ala' a dosa a phakaantiyor (piagayonan a hadith o Abu Hurayrah). Go pimorkaan o Rasulullah (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so taw a pkhan sa riba go so wawakilan on go so pzorat on a go so gii ron zaksi', go pianothol o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a so salad a Dirham (pirak) a pd sa riba na sobra sa tlo polo a go tlo a kazina sii ko Islam, odi na tlo polo a go nm a kazina (piakambowat o Ahmad a hadith o Ka'b).

Go pianothol o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a so kapriba na pito polo' a go dow a i pinto', a aya minos on na datar o kazina'i o mama ki ina' iyan (sa dosa).

Pitharo' o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a: So kiaharama ko kapriba na lawan a di so kiaharama ko kandarnt, ka kagiya so pariba na pkhowa sa sobra a matatankd ko taw a makapagoongaya', na so pman so giindarnt na khasalak a phakakowa sa sobra, a go khasalak a da' a khakowa niyan.

Oriyan iyan na piayag iyan a mataan a so kapriba na kapanalimbot a matatankd, ka kagiya kadadalman sa kaphangondato'i o kawasa ko miskin sa sopak ko kandarnt, ka kagiya khasalak a phakakowa so miskin ko tamok o kawasa, a go khasalak a so dow kataw a giindarnt na palaya kawasa a go palaya mrmr, sa taman sa pitharo' iyan a: *Skaniyan oto a riba na kakana ko tamok o manga taw sa nggolalan sa batal na hiaram skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى),* ogaid na da' a madadalm on a kakhalalim o makapagoongaya a go so kakhabinasa'i ron sa datar o matatago' ko kabinasaan ko

kapriba, go katotokawan a so kalalima ko makapagoongaya na lbi a mala' a dosa on a di so kalalima ko taw a di makapagoongaya (fatāwā Ibn Taymiyyah).

So kakan sa piribaan na pd ko sipat o manga Yahūd a so misabap on na miapatot kiran so morka' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a tatap a go lalayon, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخَذَهُمُ الرَّبُّ وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ ۚ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

*Sabap ko kapphanalimbot o siran oto a manga Yahud na hiaraman ami siran sa manga soti a halal kiran (sa miaona) a go sabap ko kaphagn iran ko lalan ko Allāh sa madakl * go so kiakowaa iran ko kapriba a sabnar a inisapar kiran oto a go so kapkhana iran ko manga tamok o manga taw sa nggolalan sa batal, go piagtadan ami so manga kafir a pd kiran sa siksa' a masakit (Surah an Nisa' 4:160-161).*

- Aya hikmah ko kiaharama ko riba na:

Kadadalman sa kapkhana ko tamok o manga taw sa da' a kabnar on, ka kagiya so taw a paririba na pkhowaan iyan kiran so riba sa da' a a mapnggona iran on a nganin a sambi' iyan.

Go kadadalman sa kabinasa sii ko manga miskin a go so manga taw a makapagoongaya' ko kapthaktakp kiran o manga bayadan ko masa a di ran khagaga so kapakabayad.

Go kadadalman sa kapkhapotol o kamapiyaan ko lltl o manga taw, a go kaolna ko pinto' o kapagotang a mapiya (qardh hassan) a go kalka'i oto ko pinto' o kapagotang a kathobo' a so khapn'dan iyan a waga o taw a miskin.

Go kadadalam sa kakhabinasa o manga sokatan a go so manga dagangan a go so manga galbk a go so manga kapandayan a so di khaator so kamapiyaan o doniya o di ron misabap, ka kagiya so paririba na amay ka makaparoli sa sobra ko tamok iyan sa minggolalan sa riba sa da on dokawi, na di dn phloba' sa okit a salakaw a pd ko kazokat a margn, a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na bialoy niyan so okit a giikandodolona' o manga taw ko kapphangaoyagan iran a makatitindg sii ko kabaloy o kapakanggona o oman i isa a phoon ko salakaw ron sa sambi' a galbk a ithindg iyan ko kiphapantagn iyan ko salakaw ron, odi' na nggolalan sa lawas a shayi' a imbgay niyan on, na so kapriba na maada on oto, ka skaniyan na kabgay sa tamok a matatakp odi' na kalalawanan a phakapoon ko isa a taw a khakowa o isa sa da' a sambi iyan a pd sa nganin odi' na galbk.

- So Riba ko maana niyan ko basa na: Sobra, lawan, na sii ko kitab na: So kalawani ko manga shayi' a mattno'. Sa mimbagi' sa dowā bagi': Riba a pkhataalik (ribā an nasi'ah رِبَا النَّسِيئَةِ) a go riba a pkhalawanan (ribā al fadhl رِبَا الْفَضْلِ).

Payagan o Riba a Pkhataalik:

So riba a *nasi'ah* na phoon ko katharo' a *nas'* a giyoto so kapkhataakir odi' na kapkhataalik o nganin, a skaniyan na dow a bagi':

Paganay ron: So kaklida ko bayadan ko taw a karrgnan, a giyanan i pakaasal o riba sii ko jāhiliyyah: A so mama na makaoatang ko isa a mama sa taalik a matndo', na amay ka makaoma so taalik, na tharo'on iyan on a: Ino mbayad ka antaa ka ba ka pribaa? (ba ka pagoman sa tobo). Na amay ka mayad na miapasad odi' na omanan iyan so tobo' iyan a pantag ko kiniisg o taalik sa masa a salakaw, sa pkhatakp so bayadan san ko makambabayadan, na hiaman oto o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko katharo' iyan a:

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ﴿٢٨٠﴾

Amay ka miaadn skaniyan (a makaoatang) a karrgnan na nayawn a kaloagan (ko kapakabayad) (Surah al Baqarah 2:280).

Sa amay ka makaoma so kambayadi ko bayadan a so mababayad na karrgnan na di khapakay o ba on klida sa takpn on so bayadan iyan, ogaid na aya wajib na bgan sa taalik a maloag a da' a iphatoray ron a oman a laba ko otang iyan.

Na amay ka maadn skaniyan a kaloloagan na mawajib on so kabayad, sa da' a kapagomani ko bayadan ko kaloloagi ko makambabayadan a go so karrgni ron.

Soson a ika dow a ko riba a pkhataalik: Na so pkhaadn ko kaphasaa ko nganin a dow a mlagid sa soson a miakapagayon siran sii ko sabap o kapriba a pkhalawanan (riba al fadhl) sa khataakir so kakhatangana sankoto a tamok a dow a piakazambi' odi' na aya mataakir na so isa on, ka datar o kaphasaa ko bolawan ko datar iyan a bolawan, so pirak ko pirak, so bantad ko datar iyan a bantad, so sha'ir ko datar iyan a sha'ir (soson a bantad) so onga a korma a gango ko datar iyan, so timos ko datar iyan a timos, a go datar oto so kaphasaa ko soson ko datar iyan a soson sii sankā'i a miangaaaloy sa matataalik, na so miakapd sankā'i a manga shayi sii ko sabap iyan na pnggolalan on so kokoman iyan, sa phakaoma bo' so osayan anan.

Payagan o riba a pkhaomanan:

So riba *al fadhl* na kinowa ko katharo' a *al fadhl* so sobra a skaniyan so kaomani ko isa ko dow a piakazambi' a tamok.

Inaloy o mimbaal ko kitab (so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)) so kahaharam iyan sii sa nm a manga shayi a skaniyan so: Bolawan, pirak, bantad (al burr / wheat) so sha'ir (soson a bantad / barley) so korma a gango (tamr) so timos, sa amay ka phasaan so isa sankā'i a miangaaaloy ko datar iyan sa soson na khaharam so kapakapbiya iran, sabap ko hadith o Ubādah bin as Sāmit a Pitharo' o Nabīi (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *so bolawan ko izik iyan a bolawan, so pirak ko izik iyan a pirak, so burr (wheat) ko izik iyan a burr, so sha'ir (barley) ko izik iyan a sha'ir. So gango a korma ko izik iyan a korma, so timos ko izik iyan a timos, na pphaasan sa ndatar siran a dow sa da' a kaplalawanaan iran a makapthagana' sa da' a matataalik on, (pianothol o Imam Ahmad a go so Muslim).*

Miakanggonana'o so hadith ko kiaharam o kaphasaa ko bolawan ko izik iyan a bolawan ko langowan a soson iyan ko miaszal on a go so da, a go so kaphasaa ko pirak a plata ko izik iyan a pirak ko langowan a soson iyan, inonta a pakapndatarn a

makapthangana' sa tonay a da' a khabara' on, a go sii ko kaphasaa ko *burr* ko izik iyan a *burr* a go so *sha'ir* ko izik iyan a *sha'ir*, so gango a korma ko izik iyan a korma ko langowan a sosonan iyan, so timos ko izik iyan a timos na paliyogat a makandadatar oto langon a da' a kambibidaan iyan a go makapthangana' sa tonay a da' ba on khataalik.

Sa ithaks sankā'i a miangaaaloy a nm a shayi' so salakaw ron a mipag'pda' iran sa sabap (illah) sa khaharam so kapakaplbīya' iyan sii ko kalangkapan a manga ulama, ogaid na miasobag siran ko kathamani ko sabap o kiaharam (illah).

Sa aya ontol na aya sabap o kiaharam (illah) sii sankoto a nm soson a nganin, na so sii ron ko *burr* a go so *sha'ir*, so onga a korma (*tamr*) a go so timos na aya sabap na so kababaloy ran a gii pagasadn a go giithimbangn a rakhs o kababaloy ran a pangn'nkn, na so kokoman iran na phakatana' ko langowan a miakapd kiran sii sankoto a sabap (illah) ko pd ko nganin a giipagasadn a go so giithimbangn a go so pkhakan sa khaharam so masobra on ko kaphasaa on odi na so kapakazambi'a on.

Pitharo' o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a: Aya sabap o kiaharam o riba a pkhasobraan na so kapagasad odi' na so kathimbang a rakhs a giankoto a shayi' na pkhakan, sa giyoto na pianthol o Imām Ahmad. (miapos).

Na sii sankā'i a miaaloy na langowan a nganin a miakapd sankā'i a manga shayi' a nm a miabathk ko titayan so manga ngaran iyan a minggolalan on ankoto a sabap (illah) ka datar o kababaloy niyan a giipagasadn odi' na giikhilon a skaniyan na pkhakan odi' na minggolalan on so sabap a arga' ko kababaloy niyan a bolawan a go pirak, na mataan a miakasold oto sa kapriba.

Na amay ka mioman ko sabap so kaiisaisa o soson ka datar o kaphasaa ko *burr* ko datar iyan a *burr* na khaharam on so kapakaplbīya a go so kakhataalik, sabap ko katharo' Nabī (ﷺ) a: *So bolawan ko bolawan, so pirak ko pirak, so burr ko burr so sha'ir ko sha'ir so tamr ko tamr so timos ko timos sa ndatar a makaphlagid a go makapthangana'.*

Na amay ka maisaisa siran ko sabap na makambida' siran ko soson, ka datar o kaphasaa ko *burr* (*wheat*) sii ko *sha'ir* (*barley*), (manga soson anan a bantad a phagmbaalan o manga Arab a roti) na khaharam on so kataalik o isa on, sa khapakay ron so kapakaplbīya iran, sabap ko katharo' o Nabī (ﷺ) a: *Amay ka makambida' ankai a manga shayi' (ko soson iyan) na phasa kano ko kabaya iyo amay ka makapthangana' a tonay (pianthol o Muslim a go so Abu Daud),* sa aya maana o katharo' iyan a makapthangana' na so kabaloy niyan a tonay a khakowa o oman i isa so rk iyan ko darpa' a piphasaiyan iran ko da iran pn kapakamblag.

Na amay ka makambida' so sabap (illah علة) a go so soson (جنس), na khapakay so dowā a btad a so kapakaplbīya' a go so kakhataalik, ka datar o kaphasaa ko bolawan ko *burr*, go so pirak ko *sha'ir*.

Oriyan iyan na knaln tano a mataan a di khapakay so kaphasaa ko nganin a phagasadn ko soson iyan inonta a pnggolalan sa asad, go di pn so giikhilon ko soson iyan inonta a pnggolalan sa kilo, sabap ko katharo' o Nabī (ﷺ) a: *So bolawan ko bolawan sa timbang ko datar iyan a timbang, so pirak ko pirak sa timbang ko datar iyan a timbang, sa so burr ko datar iyan a burr sa nggolalan sa asad a go datar oto so sha'ir ko izik iyan a sha'ir a nggolalan sa asad,* sa amay ka di roo makaokit sankoto a timbangan a inibtad o kitab, na di ron khamataan so kiapakaplagid, na di

khapakay so kaphasaa ko pphagasadn ko datar iyan sa soson sa nggolalan sa ba dn ipagarangan (juzāf جزاف) go datar oto so kaphasaa ko giikhilon ko izik iyan a shayi', sa ipagarangan, ka kagiya sii sankanan a okit na miada' so kapakaphlagid iran, ka so di katawi ko kapakaplalagid na datar o katawi ko kiapakaplbija'.

- Oriyan iyan na so (sarf صرف) a skaniyan so kazambi'a ko pirak ko isa a pirak mlagid o miakaplagid so soson iran antaa ka da, go mlagid o so kowarta na bolawan odi' na pirak odi' na karatas a babalowin a pirak a so giikhowartaan sankai a kapapantagan a masa, na khakowa niyan so kokoman o bolawan a go so pirak, sabap ko kaiisaisa iran ko sabap (illah) o riba a skaniyan so kababaloy ran a arga' (thamaniyyah ثمنية).
- Sa amay ka phasaan so pirak ko datar iyan sa soson a pirak ka datar o bolawan ko bolawan odi na pirak ko pirak odi' na kowarta a karatas ko soson iyan ka datar o Dollar ko izik iyan a Dollar na wajib so kapakaplagid iran ko dianka' a go so kapakathangana' sa da' a mabara' on.
- Na amay ka phasaan so pirak ko datar iyan a pirak a salakaw ko soson iyan ka datar o Riyal a Saudi ko Dollar a merikano, na wajib so kapakathangana' sa tonay na khapakay so kapakaplbija' iran ko arga' a go so dianka'.

Go datar oto o phasaa so pagigimo a bolawan sa pirak a karatas a wajib on so kapakathangana' sa tonay ko kiaphasai, sa di ron khapakay so kambara' o isa on.

- Amay pman ka piphasa so pagigimo a bolawan odi' na pirak sa pagigimo odi na pirak a datar iyan sa soson na khawajib so dow a btad a so kapakandatar o timbang a go so kapakathangana' sa da' a mataalik on.

So btad o riba na mala' a piakalklk, sa di dn khaparo so kapananggila'i ron inonta o nggolalan sa katokawi ko manga kokoman iyan, na so taw a di niyan khagaga so katokawi ron sa nggolalan ko ginawa niyan na iza'i niyan so manga ulama, sa di ron khapakay so kapangonakona niyan sa kandolona' inonta bo' ko oriyan o kapariksaa niyan on sa kapopokasan sa kapriba, ka an makalidas so agama niyan a go makawatan skaniyan ko siksa' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a so inipamagita' iyan ko manga taw a parriba, sa di khapakay so kapzayani ko manga taw ko kambbtadan iran sa di dn pangamadn i manga kokoman iyan ko agama, balabaw sankai a masa tano imanto a mindakl so di kiaawidn a akal ko manga soson a kazokat, sa sabnar a pianothol o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a sii ko kaposan o masa na pndakl so kaphagosara ko okit a kapriba, na sa taw a di ron makakan, na masogat skaniyan o pd ko bayan'k iyan (hadith o Abu Hurayrah a piakambwat o Abu Daud).

- Pd ko kandodolona' a riba a kapapantagan na so kapkhatakp o bayadan ko taw a karrgnan, sa anda i kaoma o kambayad iyan na go di makabayad na kaomanan so tobo' o otang iyan sa dianka' a mattno' a sii pagilaya ko kiataalik o kambayad iyan, sa giyanan so riba o jāhiliyyah a skaniyan na haram ko kiaopakato o manga Muslim, go pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ^ص وَإِن تُبْتِمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾

*Hay so miamaratiaya kalkn iyo so Allāh go bagakn iyo so mialamba' ko kapriba amay ka miaadn kano a miamaratiaya * na amay ka da niyo manggolawla na nayaw kano sa garobat a siksa' a phoon ko Allāh a go so Sogo' iyan, na amay ka mndod kano (sa thawbat kano) na rk iyo so watang o tamok iyo sa di kano makalalim a go di kano malalim (Surah al Baqarah 2:278-279).*

Adn sii sankā'i a manga ayat a matitimo' a manga pagita' ko kapakindolona' sankā'i a soson a riba.

Paganay ron: So Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na tiawag iyan so manga oripn iyan sa ingaran a paratiaya (hay miamaratiaya) go so katharo' iyan a (amay ka miaadn kano a miamaratiaya). Sa miakatoro' oto sa so kapriba na di ndait ko taw a miaratiaya.

Ika dowa: Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: (kalkn iyo so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى)), sa miakatoro' oto sa so taw a paririba na di niyan ikhalk so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go di niyan phananggilaan so rarangit iyan.

Ika tlo: Pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: ﴿Go bagakn iyo so nganin a mialamba' ko riba﴾ aya maana niyan na angiyasi niyo sa giyanan na kasogo' ko kibagakn ko riba, na so kasogo' na khibgay niyan a sabot so kawawajib o inisogo', na miakatoro' oto sa so kapriba na kasopaka ko inisogo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى).

Ika apat: Mataan a so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na piakalangkap iyan so kanggarobata niyan ko taw a di niyan ibagak so kapriba, sa pitharo' iyan a: (amay ka da niyo manggolawla) sa da niyo bagakn so kapriba (na tankd kano, nayaw kano sa garobat a phoon ko Allah a go so Sogo' iyan) aya maana niyan na knala niyo a skano na phagatowan iyo so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so Sogo' iyan.

Ika lima: Bithowan so paririba sa salimbót a palalalim ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: (Rk iyo so watang o pirak iyo sa di kano makalalim a go di kano malalim).

- Go pd ko kapriba so kapagotang sa adn a tobo' iyan, sa datar o kapagotangi niyan ko salakaw ron sa misasarat on a adn a lawan iyan a tobo' ko kambayadi niyan on, a giyanan imanto so nggogolalan sankā'i a manga banko a paririba, sa giyanan na kathobo' a mapayag, sa giankā'i a manga banko na pphagotang siran ko manga taw a go so adn a manga dagangan iyan odi' na manga galbk iyan a go manga pamoronan iyan sa so pirak a pphagotangn iran na adn a sobra niyan a tobo' a katatamanan so kala' iyan a go so kambayadi ron, sa odi kabayadi ko taalik a mattnđo' na kaomanan ankoto a isg iyan, sa miatimo' roo so riba ko dowa a soson iyan a: Riba a pkhasobraan (riba al fadhli) a go riba a pkhataalik (riba an nasī'ah).
- Pd ko soson a riba sii ko manga banko so katadin on sa pirak a adn a tobo iyan a mattnđo', mlagid o so initadin a pirak na adn a masa niyan a mattnđo' ko kakhowaa on o taw a tomiadin (time deposit) antaa ka da' a masa niyan a mattnđo' (saving deposit) sa palaya dn anan riba a haram sii ko Islam.

Pd ko kapriba so kaphasa a pmbthowan sa *al Inah*, a skaniyan so kaphasaa ko dagangan sa arga' a matataalik sii ko taw, oriyen iyan na so miphasa on na pamasaan iyan on bo' a arga' a maito' a tonay a di so arga' iyan a matataalik.

Sa bithowan anka'i a kaphasa'i sa kaphasa a *ayin*, ka kagiya so miamasa ko dagangan sa matataalik na khakowa niyan so sambí' iyan so lawas (ayin), aya maana

niyan na tonay a mimamasa, na so kaphasa sankā'i a bontal na skaniyan na akal ko kisampay ko kapriba, sa miatoon so kinisaparn sankā'i a kaphasa'i ko madakl a manga hadith a pd on so katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Amay ka phapasa'i kano sa nggolalan sa al Inah, a go kowaan iyo so manga ikog a sapi (ilat ko kambasok) a go masoat kano ko kambasok sa ibagak iyo so jihad na pakanggolalanan kano o Allāh sa kapakadapanas a di niyan rkano dn phokasn taman sa di kano mndod ko agama niyo (pianothol o Abu Daud), go pitharo' iyan a Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: Phakaoma ko manga taw a masa a phamakayin iran on so kapriba sa nggolalan sa ingaran a kaphasa.*

- Pananggila'i niyo so kapakasold o riba ko manga galbk iyo a go so kisaog iyan ko manga tamok iyo, ka mataan a so kakana ko riba a go so kanggalbka on na pd ko manga ala' a dosa, sa da' a miapayag a riba a go kazina sa isa ka qawm inonta a mapayag kiran so kamrmr a go so manga paniakit a di khabolongan a go so kaphanalimbol o manga dato', sa so riba na khabinasa niyan so manga tamok a go khalaklak iyan so kabarakat iyan.
- Sabnar a piakapasangan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so pagita' ko taw a pkhan sa riba, sa bialoy niyan so kakana on a pd ko pinakamarata' ko marata' a go lbi a mala' a dosa, sa piayag iyan so siksa' o paririba sii sa doniya a go sa akhirat, a go pianothol iyan a skaniyan a paririba na giimakithidawa' ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so Sogo' iyan, na aya siksa' iyan ko doniya: Na khaantiyor iyan so kabarakat ko tamok sa aya izambi' iyan on na so kabinasa a go so kadadas, sa tanto a madakl a pkhan'g a minigald a tamok odi' na miatotong sa khabaloy so khi rk on a manga miskin ko manga taw.

Sa amay ka matatap anka'i a tamok a piribaan sa tangan o khi rk on, na skaniyan oto a tamok na malalaklak i barakah sa di niyan kapnggonaan, sa miroromasay ron ko kasisiyapa niyan on, sa khisogat on so kapagisipa on a go thotongn ko apoy niyan.

So taw a paririba na pkhararangitan sii ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go sii ko manga kaadn iyan, ka kagiya skaniyan na taw a pkhowa a di mbgay, sa pthimo' a go phagrn, sa di pndiakat a go di pzasadka, sa maligt a mala' i inam, a patitimo' a maikot, skaniyan oto na taw a pphalagoyan o poso' o manga taw a go iphilak o kaphagingd sa giyoto na siksa' iyan a minisambot, na so siksa' iyan a matataalik na aya lbi a masakit a go tatap, sa datar o kiapayaga on o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko kitab iyan, sa da oto a rowar sa kagiya so riba na sokatan a marata' a go haram a phakabinasa, a go siksa' a mala' ko kapphagingd o manosiya ko liawaw o lopa'.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.